

6. 6. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Mají se pokut za švarcsystém obávat i personální manažeři?

Media před časem informovala o prvních údajích o provedených kontrolách Státního úřadu inspekce práce (SUIP), které byly na začátku roku 2012 avizovány v souvislosti s přijetím novely zákona č. [435/2004](#) Sb., o zaměstnanosti („ZoZ“). Tato novela zásadně zpřísnila zákonnou úpravu výkonu nelegální práce a výši sankcí.

Statistické údaje poskytnuté SUIP za první čtvrtletí tohoto roku dokládají, že inspektoři práce opravdu zvýšili své úsilí, když vyměřili na pokutách pětikrát více než za stejné období minulého roku. Pouze za výkon nelegální práce uložili inspektoři sankce za 22 milionů korun, přičemž v prvním čtvrtletí loňského roku SUIP udělil pokuty „pouze“ za 5,7 milionů korun. Za výkon nelegální práce SUIP uložil už letos také pokutu milion korun.

Otázce, co je švarcsystém, či obecně, co je výkon nelegální práce, a jaké sankce je možné za něj uložit, byl věnován nejeden článek a seminář. Právnícké osobě nebo podnikající fyzické osobě hrozí za spáchání správního deliktu „umožnění výkonu nelegální práce“ pokuta až do výše 10.000.000 Kč, nejméně však ve výši 250.000 Kč. Fyzické osobě, která pak tuto nelegální práci vykonává, lze za tento přestupek uložit pokutu až do částky 100.000 Kč.

Důležitým ustanovením v rámci kontrolní činnosti SUIP, které ne vždy bylo v člancích zmiňováno, je ustanovení § 139 odst. 1, písm d) ZoZ, podle kterého je možné uložit sankci také fyzické osobě, která umožní výkon nelegální.

Za tento přestupek lze fyzické osobě uložit pokutu až do výše 5.000.000 Kč. U tohoto přestupku je sice ponechána možnost inspektorů SUIP udělit sankci i v minimální výši např. 1.000 Kč, maximální limit 5.000.000 Kč je však pro fyzickou osobu ve většině případů likvidační.

Tento přestupek byl v ZoZ již před účinností zmiňované novely. Jelikož ale byla definice nelegální práce výslovně doplněna i o tzv. švarcsystém a sankce za něj, rozšířila se možnost uplatnění sankce za tento přestupek i na výkonu tohoto druhu nelegální práce. Dříve bylo toto ustanovení ZoZ uplatňováno především vůči osobám zabývajících se nelegální prací cizinců a vůči osobám, které si tuto nelegální práci cizinců objednávaly. Po novele zákona je však toto ustanovení vztaženo i na oblast švarcsystému.

Sankce za tento přestupek se uloží, jestliže fyzická osoba pouze i „umožní“ výkon nelegální práce. Při analýze ustanovení § 139 odst. 1, písm. d) ZoZ je tedy nutné uvažovat nad širší toho, co vše by mohlo být v praxi považováno za „umožnění“ výkonu nelegální práce. Dle významu slova umožnit půjde jistě jak o jednání, tak i o opomenutí pachatelů. Z tohoto pohledu může být pokládána za přestupek také situaci, kdy členové orgánů společnosti či řídicí pracovníci zanedbají své řídicí a kontrolní povinnosti vůči zajišťování pracovních výkonů pro společnost.

Toto ustanovení tak bude v určitých případech aplikovatelné i na členy statutárních orgánů

společností, personální manažery nebo třeba mistry na stavbě. Tyto osoby totiž v rámci výkonu svých funkcí mají přímý řídicí a kontrolní vliv na chod společnosti a zajišťování prací pro společnost a jako takový mají i přehled o skutečném stavu výkonu práce. Z tohoto důvodu by měly zabránit umožnění výkonu nelegální práce v jejich gesci.

Samozřejmě i zde bude platit princip českého práva, podle něhož fyzická osoba vždy odpovídá zaviněně, tedy je nutné prokázat zavinění ve vztahu ke skutku, ve kterém je spatřován přestupek. Dle § 3 zákona č. [200/1990](#) Sb., o přestupcích však k odpovědnosti za přestupek obecně postačí zavinění z nedbalosti, pokud zákon výslovně nestanoví, že je třeba zavinění úmyslného. Tak tomu ale v případě výše uvedeného přestupku není.

Členové orgánů společností či řídicí pracovníci (včetně personálních manažerů) mohou tedy tento přestupek spáchat i z nedbalosti, jestliže věděli, že svým jednáním můžou porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhali na to, že tento zájem neporuší nebo nevěděli, že svým jednáním můžou porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měli a mohli. Jestliže tak někdo ve společnosti sjedná či uzavře smlouvu se živnostníkem v podmínkách švarcsystému nebo s cizincem bez splnění zákonných podmínek, může být sankcionován za tento přestupek, i pokud nevěděl, že tímto jednáním porušuje zákon, jelikož z titulu své funkce vědět měl, že se může jednat o výkon nelegální práce.

V této souvislosti je také důležité upozornit, že u tohoto přestupku nelze uplatnit vyvinění se na základě § 141 ZoZ[1], které se vztahuje pouze na právnické osoby a podnikající fyzické osoby. Přesto lze obecně doporučit, aby osoby v orgánech společnosti nebo v řídicích funkcích přijaly v rámci své vlastní činnosti taková opatření, která budou dokládat, že vynaložily veškeré úsilí, které bylo po nich možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránily. Těmito opatřeními pak budou následně prokazovat, že výkon nelegální práce v rámci svých kompetencí neumožňovaly.

Další úvahou nad šíří případného postihu členů orgánů společnosti či řídicích pracovníků je situace, která se často zmiňuje především v souvislosti se správními delikty právnických osob. Dle textu ZoZ může být sankce uplatněna i proti společnosti, u níž pracují na základě smlouvy o dílo ve švarcsystému osoby jiné společnosti (subdodavatel) a tato společnost, které jsou služby nelegálními pracovníky dodávány, o tomto ví a svojí činností či nečinností toto umožňuje. U fyzických osob by tak mohl být uplatněn přestupek za umožnění výkonu nelegální práce i ve chvíli, kdy tyto fyzické osoby (orgány společnosti, řídicí pracovníci, mistři na stavbě) vědí, že jiná společnost, jako subdodavatel, poskytuje jejich společnosti činnosti na základě nelegální práce a tyto fyzické osoby toto umožňují. Hrozba sankcí za výkon nelegální práce tedy nemusí být pouze v souvislosti s nelegálními „pracovníky“ vlastní společnosti, ale je reálná i vůči nelegálním „pracovníkům“ subdodavatele, jelikož i v tomto případě lze výkon nelegální práce umožňovat.

V průběhu přestupkového řízení pak bude SUIP posuzovat, zda jsou naplněny všechny znaky spáchání přestupku či nikoliv. Rozhodnutí, zda lze kvalifikovat umožnění výkonu nelegální práce fyzickou osobou jako přestupek, je na posouzení inspektorů SUIP, jako kontrolního orgánu. Tito inspektoři v rámci správního uvážení budou posuzovat vždy jednotlivé případy samostatně - budou se posuzovat uzavřené smlouvy, nadřízenost a podřízenost pracovníka, kontrolní a řídicí vztahy, která osoba smluvní vztahy připravovala a která uzavírala, kdo fakticky kontroloval provádění prací a plnění smluvních podmínek nelegálních pracovníků atd.

Pro úplnost je nutné upozornit, že fyzickým osobám v souvislosti s nelegální prací nehrozí pouze sankce za výše uvedený přestupek, ale je zde možnost uplatnění i trestněprávní či občanskoprávní odpovědnosti.

Pokud by tím, že společnost využívá nelegální pracovníky, došlo ve větším rozsahu ke zkrácení daně,

pojistného na sociálním zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pojistného na zdravotním pojištění, bude naplněna skutková podstata § 240 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestního zákoníku „Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby“. V případě většího rozsahu nelegální práce cizinců, by mohlo dojít rovněž ke spáchání trestného činu dle § 342 trestního zákoníku „Neoprávněné zaměstnávání cizinců“. Za oba výše uvedené trestné činy bude moci být souzena jak konkrétní fyzická osoba, tak nově dle zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim i právnická osoba, jejíž jménem nebo v jejímž zájmu, nebo v rámci jejíž činnosti byl trestný čin spáchán.

Pokud by u členů orgánů společnosti byla prokázána hrubá nedbalost ve vztahu k povinnosti kontrolovat zákaz nelegální práce a společnost by byla za toto sankcionována, mohli by být členové orgánů společnosti trestně odpovědní za spáchání přečinu porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti dle ustanovení § 221 trestního zákoníku.

Úhrada pokuty za švarcsystém pak může také představovat škodu, která vznikla podílníkům společnosti. Podílníci společnosti by v takovémto případě mohli požadovat po orgánech společnosti náhradu škody v civilním řízení.

Mgr. Jan Recman

právník

poradce pro oblast personálních vztahů

[Grante a.s.](#)

Elišky Krásnohorské 135/7

110 00 Praha 1 - Josefov

Tel.: +420 222 311 601

e-mail: jan.recman@grante.cz

[1] § 141 odst. 1 ZoZ: „Právnická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.“

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Velké tápání okolo švarcsystému](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele vstupuje v účinnost](#)
- [Souběh funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu - judikатурní vývoj](#)
- [Nejvyšší soud: Příspěvek na penzijní připojištění se řadí mezi pracovní a mzdové podmínky](#)
- [Změny nejen parametrů exekučních srážek pro rok 2026](#)

- [Transparentní odměňování](#)
- [K osobnímu příplatku v platové sféře](#)
- [Odvolání vedoucího zaměstnance z funkce a některé související otázky z HR praxe](#)